

D • N

18/6 1954

Norden och neutraliteten

Det är tradition och god ton att tala om de nordiska ländernas samverkan och gemenskap. Likaså att tala om hur öppen och uppriktig debatten mellan dessa länder bör vara. Några gånger om året presenteras tre, fyra eller fem nordiska stats- eller utrikesministrar i grupp på tidningarnas första sidor, och som en väldisciplinerad valkör avger de dylika deklARATIONER. Man äter middag och pratar om enighet och samstämmighet. Retoriskt och kulinariskt har nordismen alltid varit framgångsrik.

I själva verket förhåller det sig, som vi alla vet, inte så som politikerna säger. I den punkt som är av ojämförlig vikt, utrikespolitiken, håller de nordiska länderna inte ihop: Danmark och Norge tillhör Atlantpakten, på Island finns amerikanska förband, Sveriges politiska ledare tävlar i förkunnet av alliansfrihet, Finland har i skrämd ovilja slutit ett slags allians med Ryssland. Inte heller diskuteras man öppet och uppriktigt, tvärtom, man undviker de brännbara ämnena och ägnar sig åt småsaker som inte oroar. Talet om enighet är så ivrigt just för att dölja oenigheten. Talet om uppriktighet får ersätta uppriktigheten — det är en gammal känd sak att folk livligast pratar om öppenheten då de har något att dölja. Läget påminner om det som rådde i slutet av kriget, särskilt för Sveriges del; det korrekta var då att med program för den framtida nordiska förbundsstaten kompensera den reella splittringen.

Konsekvenserna av spelet blir ibland komiska. Svenska ministrar uttrycker sin respekt för Norges och Danmarks hållning samtidigt som de med ursinne angriper dem som anser att Sverige bör inta samma hållning. I Norge och Danmark är en liknande dubbelhet vanlig. Detta politiska frimureri är väl förståeligt. Den danska socialdemokratin vill inte bekäm-

pa den svenska och vice versa, de tre ländernas högerpartier vill likaså undvika gräl. Stundom drivs den partipolitiska solidariteten än längre. Vi har nyligen sett bilder från den gemyntliga samvaron mellan socialdemokratiska ledare på en skånsk gästgivargård: neutralisten Erlander, anhängaren av Europaarmén Attlee, den våldsamme motståndaren till en sådan armé Ollenhauer. Här kunde man tydligen bara manifesteras sin samstämmighet genom förtäring av mat och dryck. Inga deklARATIONER utsändes; nationerna fick nöja sig med att läsa matsedlarnas vackra paroller om smörgåsbord och lax och and och bordeaux och portvin och att fröjdas åt den högstående gemensamma konsumtionen.

Utrikesminister Undén hann, innan han for till Moskva, hålla ett för den värsta svenska jargongen typiskt tal i Karlstad. Han uttalade sin respekt för dansk och norsk politik och sade till och med något om Atlantpaktens värde; därefter talade han, helt utan bekymmer för konsekvens och logik, om att den svenska neutralismen var bäst och att Danmark och Norge bort följa Sveriges exempel. Som vanligt antydde att både öst och väst levde i förvillelse. Endast hr Undén var förståndig; endast om detta förstånd fick råda kunde allt bli bra igen.

Som vanligt har man i Danmark och Norge inför denna blandning av klappar på axeln och anmärkningar för dåligt uppförande i stort sett hållit tyst. Man har säkert härvidlag drivits av både nordisk och socialdemokratisk solidaritetskänsla. Antingen tomt prat eller obrottslig tystnad, det är

lägets signatur, och på den punkten är anpassningen nästan perfekt.

Några tidningar har emellertid sagt ifrån; självfallet uttrycker de den överväldigande opinion som i våra skandinaviska grannländer håller på Atlantpaktspolitik. Drammens Tidende slår fast det väsentliga då den talar om "den bittra insikten att hela förutsättningen för att någon kan säga att detta håller vi oss utanför, vi är neutrala, det är att A-pakten och Natosamverkan existerar som en kraftig och levande realitet gentemot de kommunistiska angreppstendenserna". "Man får icke driva sin neutralitetspolitik så långt att man avskaffar sitt förstånd och sitt omdöme, men det gör en utrikesminister i ett demokratiskt land när han talar som om det inte vore någon nämnvärd skillnad på de två militära konstellationer som dess värre dominerar efterkrigstidens tragiska världsbild... Det är möjligt att hr Undén inte hyser någon speciell misstro till eller fruktan för det kommunistiska blocket och att han uppriktigt menar att faran är lika stor från väster som från öster. Men om vi här i landet hade en utrikesminister som var av den mening, skulle vi för vår del utan tvivel arbeta för att han blev avlöst så snart som möjligt." En annan norsk tidning, Tönsbergs Blad, sammanfattar sina intryck i orden: "Det är förstämmande att vara vittne till att en ansvarig utrikesminister kan stå och prata i vädret på detta sätt." Berlingske Tidende betonar att "vi behöver för vår del inte hr Undéns undervisning om vad som utifrån våra förutsättningar kan anses ligga i fredens intresse". Andra tidningar nöjer sig med några ironiska ord. Ingen har visat någon uppskattning av denna till moralisk och intellektuell nihilism drivna neutralitetsideologi. Den svenska isolationsismen är i och för sig svår att försvara; då hr Undén söker försvara den blamerar han sig själv och Sveriges politik.